

Nota archeologie

Maasmechelen (Eisden), Vredestraat

Verslag van het proefsleuvenonderzoek

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Projectcode: 2019J334

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., JANSSEN, J. en QUINTENS, G., (2019), Maasmechelen (Eisden), Vredestraat, nota archeologie, Haast-rapport 2019-57, D/2019/12654/57

Rik van de Konijnenburg - Grauwe Torenwal 6/00/1 - B-3960 Bree (BE) - Mob. 0496 209 018

e-mail: rik.vandekonijnenburg@telenet.be

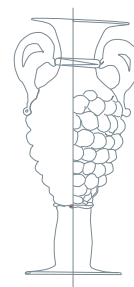
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2019/12654/57

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

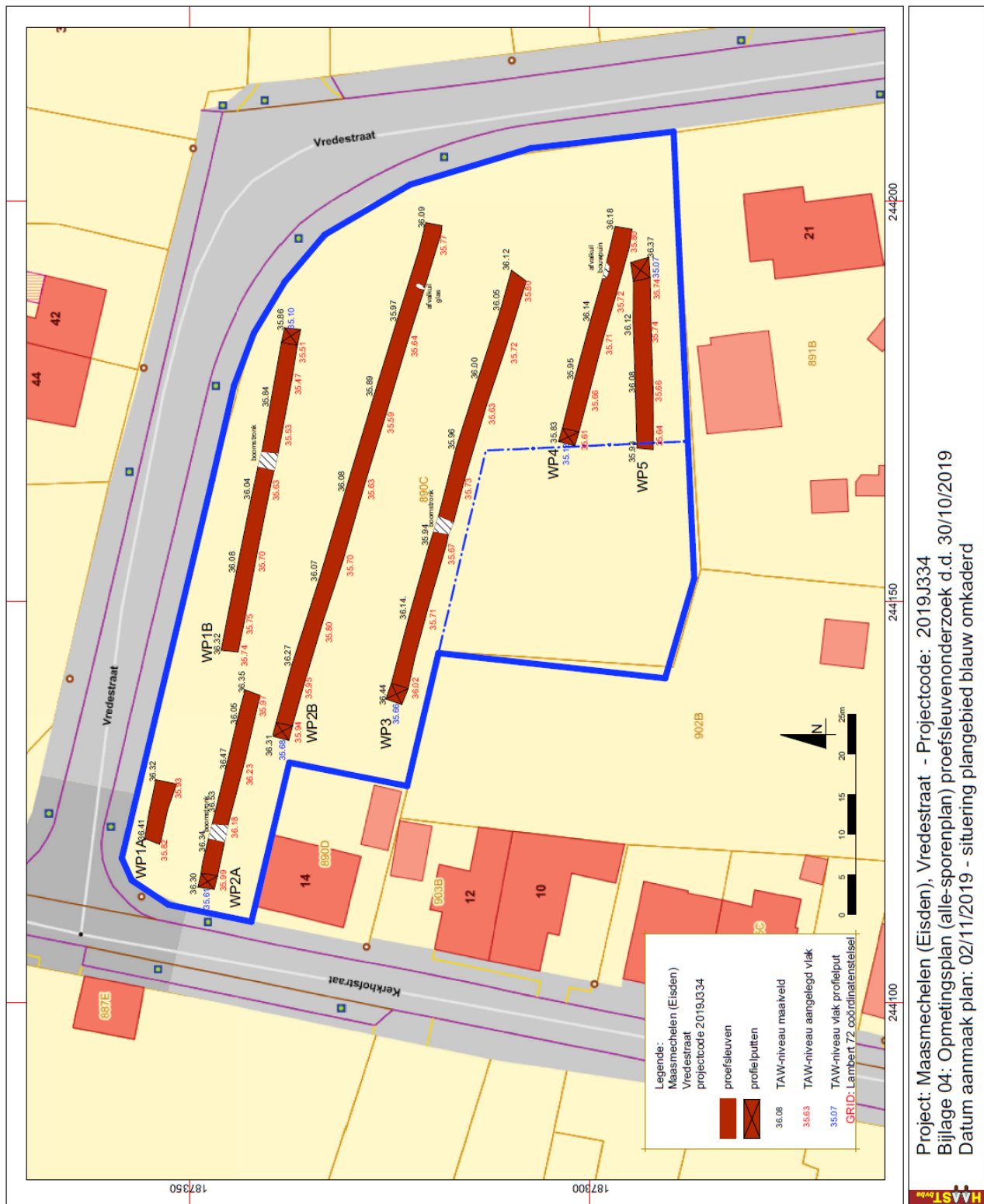

COVERFOTO: De zuidoostelijke hoek van het projectgebied, proefsleuven 4 en 5

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte	p.4
2. Bouwprogramma	p.4
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek	p.4
4. Assessment van het terrein	p.5
5. Gemotiveerd advies	p.7
6. Figurenlijst	p.8

Fig. 1: Alle-sporenplan projectcode 2019J334, Maasmechelen (Eisden), Vredestraat

1. Beschrijvend gedeelte

Administratieve gegevens

Projectcode:	2019J334
Naam erkende archeoloog:	Rik van de Konijnenburg
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatiegegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/10681
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/10681
Kadastergegevens:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/10681
Topografische kaart:	zie gegevens archeologienota: https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/10681
Alle betrokken actoren:	Rik van de Konijnenburg (erkend archeoloog), Joan Janssen (archeoloog), Quintens Geertrui (veldwerker in opleiding)
Betrokken personen buiten het project:	/
Contact:	Rik.vandekonijnenburg@telenet.be , 0496 209 018

2. Bouwprogramma

Het perceel 890c aan de Vredestraat in Eisden, Maasmechelen, zal verkaveld worden in 10 loten. 9 loten zijn bestemd als bouwlot, het 10de lot zal in de staat waarin het zich bevindt toegevoegd worden aan perceel 902b en heeft géén bestemming als bouwlot. Conform uitzondering (voetnoot 7) bij het stroomschema verkavelingen, kan de oppervlakte van dit lot dan ook afgesplitst worden van het terrein te beschouwen als projectgebied. De 9 bouwloten beslaan samen een oppervlakte van 3441,69 m² en zijn allemaal gelegen aan de Vredestraat. Derhalve worden er geen werken voorzien voor aanleg van wegenis en riolering en andere nutsvoorzieningen. Enkel zal per lot voorzien worden in huisaansluiting op het moment van de bouw van de woningen. De loten zullen verkocht worden als bouwgrond; de verkavelaar bouwt zelf geen woningen.

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek

Afweging noodzaak verder onderzoek

In eerste instantie wordt nagegaan of een verder vooronderzoek zonder ingreep in de bodem noodzakelijk is, omdat de opsporing van archeologische sites bij voorkeur gebeurt via een zo miniem mogelijke verstoring van de bodem. Indien het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem de afwezigheid van een archeologische site niet kan staven, wordt overgegaan naar een vooronderzoek met ingreep in de bodem. In geval de aanwezigheid van een archeologische site wordt bevestigd,

dient men te proberen die *in situ* te bewaren. Indien dit niet mogelijk is, dient men over te gaan tot een opgraving.

Advies:

Besluit uit het verslag van het bureauonderzoek (archeologienota ID 10681):

De bestaande bronnen bevatten indirect gegevens over het archeologisch potentiëel van het projectgebied. Wat betreft pre- en proto-historische perioden, en de Middeleeuwen zijn er geen directe aanwijzingen. Maar, wat betreft de Romeinse periode zijn er een aantal aanwijzingen die erop wijzen dat ook binnen het projectgebied de kans op het aantreffen van sporen en artefacten uit de Romeinse Tijd vrij hoog mag ingeschat worden.

Wat betreft de Late Middeleeuwen, Nieuwe Tijd en later zijn er aanwijzingen op de historische kaarten dat het projectgebied enkel in gebruik was als weide of akker, mogelijk met hagen of bomen omzoomd. Later, uit kaarten af te leiden waarschijnlijk pas vanaf de 20ste eeuw, raakt het projectgebied bebost.

Het landschap evolueerde waarschijnlijk van heide en/of beemdgebied naar een akkergebied aan de rand van de dorpskern van Eisden. Het landschap werd vooral gedomineerd door de Maas en de alluviale vlakte die zich ten oosten van het projectgebied uitstrekt. De Maas trok verder oostwaarts waardoor op het terras nederzettingen ontstonden. Restanten van het heide- en beemdgebied blijven echter tot in de 19de eeuw, en later, onaangeroerd; ook in de directe omgeving van het projectgebied zoals blijkt uit de Vandermaelenkaart. Het gedeeltelijk in gebruik nemen van gronden als akker of weide is wat betreft het projectgebied, tenminste de omgeving ervan, waarschijnlijk al het geval vanaf de Romeinse Periode gelet op de behoorlijke densiteit aan vondsten uit die periode.

De evolutie van het terrein is mede bepaald door de evolutie van het landschap. Oorspronkelijk lijkt het een heidegebied aan de rand van het stroomgebied van de Maas en later de vallei van de Vriestelbeek. Later, vanaf de late-Middeleeuwen (?) misschien nog later lijkt het gebied te horen tot het landbouwareaal dat grensde aan de dorpskern van Eisden. Vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw wordt het gebied steeds meer ingesloten door bebouwing en het terrein wordt niet meer gebruikt voor landbouwdoeleinden, maar raakt bebost met bomen en struiken.

Om al die redenen werd geadviseerd het terrein te onderwerpen aan een proefsleuvenonderzoek.

4. Assessment van het terrein

De site werd bezocht op 30/10/2019. In de proefsleuven werden telkens op de koppen profielputten aangelegd. De profielkolommen werden fotografisch geregistreerd en ter plekke beschreven. Algemeen dient opgemerkt dat de strooisellaag afkomstig is van de onlangs gerooide bomen waarbij de Ap-horizont, bij het ruimen van het gehakselde hout en houtstrooisel, deels werd aangetast.

Er zijn twee sterk van elkaar verschillende profielen aangetroffen. In de proefsleuven 1B, 2B, 3 en 4 omvat de bodemopbouw de strooisellaag van het kappen van de bomen en een restant van de Ap-horizont. Daaronder bevindt zich een licht vochtige, plastische licht zandlemige horizont met grindbijmenging en met sporen van humusaanrijking; eerder een P-bodem dan, zoals de bodemkaart

aangeeft een S-bodem. Onder die Bh-horizont bevindt zich een grijze zanderige tot lemige horizont met sterke grindbijmenging, de C-horizont.

In de proefsleuven 2A en 5 werd onder de strooisellaag een droge zanderige, fijnkorrelige Bh-horizont aangetroffen met daaronder een gele droge zand tot licht lemige zanderige horizont. Opvallend is dat in de zanderige gele C-horizont in de proefsleuven 2A en 5 bijna geen grinden voorkomen terwijl in de andere profielkolommen grinden substantieel deel uitmaken van de bodemhorizont.

Van de geomorfologische kaart van Paulissen, archeologienota ID 10681 p.15, kan afgeleid worden dat de grindrijke lagen behoren tot het terras van Maasmechelen. De zanden zijn eolische afzettingen die gerekend kunnen worden tot de formatie van Wildert terwijl de lemige afzettingen in de profielkolommen 1, 2B, 3 en 4 alluviale afzettingen zijn die behoren tot de formatie van Leut.

Er werden 5 proefsleuven aangelegd noordwest – zuidoost georiënteerd, conform de oriëntatie zoals voorgesteld in het programma van maatregelen toegevoegd aan archeologienota 10681. In afwijking van het programma van maatregelen werd een vijfde sleuf aangelegd parallel aan de zuidelijke grens van het projectgebied bij wijze van kijkvenster. Opmerkelijk daarbij is het verschil in bodemopbouw met de naastliggende proefsleuf 4 (cfrt supra).

Het aanleggen van de sleuven werd enigszins bemoeilijkt door het feit dat aan de noord en oostrand van het terrein nog de afgezaagde boomstammen opgestapeld lagen. Hierdoor werd proefsleuf 1 opgesplitst in een deel 1A en 1B en konden de proefsleuven 3 en 4 niet tot de rand van het projectgebied aangelegd worden. De bomen waren afgezaagd tot op maaiveld niveau waardoor her en der nog wortelstronken dienden verwijderd te worden. Dit lukte op 3 plaatsen niet; die plaatsen zijn op het algemeen opmetingsplan, fig. 4, geannoteerd als “boomstronken” en bevinden zich in de proefsleuven 1B, 2A en 3.

Tot voor het rooien van de bomen was het terrein behoorlijk dicht bebost waardoor er in alle sleuven zeer veel haarwortels het aanleggen van een geschaafd vlak bemoeilijkte. Bovendien was er een redelijk hoeveelheid grind aanwezig wat voor extra sleepsporen zorgde bij de aanleg van de proefsleuven.

Sporen:

Enkel in de proefsleuven 3 en 4 werden sporen aangetroffen. Het betreft echter in beide gevallen zeer recente sporen; afvalkuiltjes met in proefsleuf 3 heel wat fragmenten van vensterglas en in proefsleuf 4 bouwpuin.

Vondsten:

Enkel in proefsleuf 5 werden aardewerkscherven aangetroffen. In totaal werden 9 scherven ingezameld, allemaal wandscherven. 4 scherven kunnen gedetermineerd worden als mogelijk Maaslandswit (Pingsdorf – Andenne – Brunssum-Schinveld) en kunnen gedateerd worden in de Volle Middeleeuwen (12de – 13de eeuw). De andere scherven kunnen niet gedateerd worden behoudens 1

wandscherf die waarschijnlijk afkomstig is van een grote papkom/mengkom en, omwille van het loodglazuur, kan gedateerd worden in de 17de – 19de eeuw.

5. Gemotiveerd advies

Volgend op het bureauonderzoek <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/10681> werd op het terrein aan de Vredestraat in Eisden (Maasmechelen) een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. De afwisseling op het terrein tussen enerzijds eolische zanden van de formatie van Wildert en anderzijds alluviale afzettingen van de formatie van Leut toont dat het projectgebied gelegen is aan de rand van de alluviale Maasvlakte, op de scheiding zelfs van de alluviale vlakte en de Maasterrassen.

Mogelijk is de verklaring voor de afwezigheid van archeologische sporen te vinden in het feit dat het projectgebied deels behoorde tot het overstromingsgebied van de Maas. Anderzijds zou ook de zeer stenige ondergrond een oorzaak kunnen zijn waarom het projectgebied niet aantrekkelijk was voor het bouwen van kampen en/of (tijdelijke) nederzettingen.

Op basis van het aangetroffen aardewerk aan de rand van het projectgebied zou het gebied in de volle middeleeuwen mogelijk in gebruik geweest kunnen zijn als akker of weide. Het aardewerk kan het resultaat zijn van bemesting. Maar, de aangetroffen scherven dateren uit verschillende perioden die meerdere eeuwen uit elkaar liggen. Een definitieve conclusie kan daar dus niet aan gekoppeld worden tenzij dat het aardewerk uit de volle middeleeuwen aantoont dat er in die periode enige antropogene activiteit was in de nabije omgeving, mogelijk binnen het projectgebied zelf.

Algemeen kan gesteld dat het terrein gelet op de afwezigheid van archeologisch interessante sporen en archeologica kan vrijgesteld worden van verder archeologisch onderzoek.

Advies:

Op basis van de gegevens uit het archeologisch proefsleuvenonderzoek kan derhalve besloten worden dat het projectgebied geen resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering. Het projectgebied kan daarom vrijgegeven worden van verder archeologisch onderzoek.

Dit ontslaat de aannemer/bouwheer echter niet van zijn verplichtingen.

De aannemer/uitvoerder van de werken is gehouden aan de meldingsplicht van archeologische vondsten. Deze melding van archeologische toevalsvondsten is wettelijk verplicht. De context zit vevat in [artikel 5.1.4](#) van het [Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013](#).

De vinder is verplicht om de vondst binnen de drie dagen te melden aan het agentschap Onroerend Erfgoed en beschermt de vondst en haar vindplaats tot tien dagen na het vinden.

6. Lijst met afbeeldingen

COVERFOTO: De zuidoostelijke hoek van het projectgebied, proefsleuven 4 en 5

Fig. 1: Alle-sporenplan projectcode 2019J334, Maasmechelen (Eisden), Vredestraat